

طعم شیرین دوران عدالت

<"xml encoding="UTF-8?">

مقدمه

در نگاه نخست چنین به نظر می رسد که پاک ساختن زمین از ظلم، ستم، گناه و معصیت، و برچیدن بساط طاغوت ها و ستمگران ناممکن است و گویا زمین و زمینیان با گناه و ظلم خو گرفته و مظلومان عالم فریاد رسی ندارند، تا حق آن ها را از ظالمان و طاغیان بستانند. گوئیا جهان به تحمل وجود شوم ستم پیشگان عادت کرده است؛ تا جایی که بشر دوره ای را سراغ ندارد که در آن، جامعه جهانی خالی از ستم و ستمگران باشد. از سوی دیگر حکمت خداوند بر این تعلق گرفته است که زندگانی انسان بر اساس فطرت خدا دادی جاری شده و شالوده آن، که عدالت خواهی و ظلم ستیزی است، بدون پاسخ و جواب نماند. با رستاخیز مهدی علیه السلام، ظلم و ستم به دیار عدم آهنگ سفر کرده و جای خود را به عدل و داد می سپارد و عدالت اجتماعی فراگیر شده و ثمره تلاش و کوشش انبیاء و اولیاء به بار نشسته و مردم طعم شیرین عدالت را می چشند.

امام زمان علیه السلام بعد از تولد چنین دعا کردند: «...اللهم انجز لی ما وعدتني، و اتمم لی امری، و ثبت و طاتی، و املا الارض لی عدلا و قسطا (1)؛ خداوند! آنچه را که به من وعده دادی محقق ساز و امر (حکومت عدالت گستر جهانی) مرا به کمال برسان و گام های مرا استوار بدار و زمین را به وسیله من از عدل و داد پر ساز.» در احادیثی که درباره قیام مهدی علیه السلام آمده است دعوت به توحید و مبارزه با شرک و کفر اعتقادی، به اندازه ایجاد عدالت و اجرای آن، مورد تاکید قرار نگرفته است. علت این امر را باید در نیاز عمده جامعه بشری به برقراری عدالت و گسترش دادگری در این زمان دانست.

امام صادق علیه السلام فرمود: «اذا قام القائم علیه السلام حکم بالعدل وارتفع الجور فی ایامه و آمنت به السبیل و اخرجت الارض برکاتها و رد کل حق الی اهله (2)؛ هرگاه قائم قیام کند، به عدل حکم می کند و در ایام او جور مرتفع شود و به وسیله او راه ها امن گردد، زمین برکاتش را خارج می سازد و هر حقی به صاحبش برگردانده می شود.»

امام حسین علیه السلام فرمود: «لو لم يبق من الدنيا الا يوم واحد لطول الله عز و جل ذلك اليوم حتى يخرج رجل من ولدی فیملها عدلا و قسطا كما ملئت جورا و ظلما، کذلک سمعت رسول الله يقول (3) ؛ اگر از دنیا جز یک روز باقی نمانده باشد، خداوند آن روز را طولانی گرداند، تا مردی از فرزندان من خروج کند، پس زمین را از عدل و داد پر کند، همانگونه که از ظلم و ستم پر شده باشد. این چنین از پیامبر صلی الله علیه و آله شنیدم.»

امام صادق صلی الله علیه و آله فرمود: «اما والله لیدخلن (القائم) علیهم عدله جوف بیوتهم كما یدخل الحر و القر (4) ؛ به خدا قسم که عدالت خود را در درون خانه های مردم وارد می کند همانگونه که سرما و گرما داخل می شود.»

امام رضا علیه السلام فرمود: «فاذا خرج وضع میزان العدل بین الناس، فلا یظلم احد احدا (5) ؛ آنگاه که خروج کند، ترازوی عدل را در بین مردم می نهد، پس هیچکس به دیگری ظلم نمی کند.»

ارزش عدالت

عدالت از اصول مهم و از تعالیم و اهداف عمده اسلام است. در دستورات اسلامی، انسان ها مامور شده اند که در تمام ابعاد زندگی خود (فردی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، و نیز در گفتار، رفتار و کردار) عدالت را رعایت کرده و آن را سر لوحه کارهای خود قرار دهند.

قرآن کریم در آیات متعددی ارزش و اهمیت عدالت را بیان کرده و به آن سفارش نموده است که در ذیل نمونه هایی از این آیات بیان می شود:

- 1- «اعدلوا هو اقرب للتقوی» (6)؛ «عدالت ورزید که عدل به تقوی نزدیکتر است.»
 - «و اذا قلتم فاعدلوا» (7)؛ «وقتی سخن گفتید به عدالت سخن گوید.»
 - 2- «ان الله یامر بالعدل والاحسان» (8)؛ «حقیقتا خداوند به عدل و احسان امر می کند.»
 - 3- «و لایجرمنکم شئان قوم علی ان لاتعدلوا اعدلوا هو اقرب للتقوی» (9)؛ «و البته نباید بدی گروهی شما را بر آن دارد که عدالت نکنید. عدالت کنید که آن به تقوا نزدیکتر است.»
 - 4- «لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الکتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط» (10) ؛ «به راستی (ما) پیامبران خود را با دلایل آشکار فرستادیم و با آن ها کتاب و ترازو فرود آوردیم تا مردم به عدالت برخیزند.»
- بر اساس این آیه، فرستادن رسولان الهی و کتاب های آسمانی برای تحقق عدالت در جامعه بشری است. در جامعه اسلامی همه افراد در برابر بیت المال و امکانات عمومی مساوی اند و هیچ عامل نژادی و سوابق مبارزاتی و انتساب به افراد یا گروه های صاحب نفوذ و قدرت، مانع اجرای عدالت نمی شود و لذا گریزگاه قانونی در جامعه اسلامی وجود ندارد.
- ائمه اطهار علیهم السلام که مفسران واقعی قرآن کریم هستند نیز در کلمات نورانی خود بر مساله عدالت تاکید ورزیده اند. به عنوان نمونه چند فراز از گفتار آنان را در ذیل می آوریم:

- 1- امام صادق علیه السلام فرمود: روزی امیرالمؤمنین علی علیه السلام به خلیفه دوم فرمودند: «ثلاث ان حفظتهن و عملت کفک ما سواهن، و ان ترکتهن لم ینفعک شیء سواهن؛ سه چیز است که اگر از آن ها

حفاظت کرده و به آن ها عمل کنی تو را از غیر آن ها بی نیاز می کند و اگر آن ها را ترک کنی، غیر آن ها سودی به تو نمی رساند.»

خلیفه پرسید: آن سه چیز کدامند؟ حضرت فرمودند: «**اقامة الحدود على القريب و البعيد، والحكم بكتاب الله في الرضا والسخط، والقسم بالعدل بين الاحمر والاسود...** (11)؛ اجرای حدود بر نزدیک و دور (آشنا و بیگانه)، و حکم کردن به کتاب خدا در حال خرسندی و خشم، و تقسیم عادلانه بین سیاه و سرخ...»

2- امام علی علیه السلام به فرزندش امام حسین علیه السلام فرمود: «**اوصيك بتقوى الله في الغنى و الفقر و بالعدل على الصديق و العدو؛** تو را به تقوای الهی در حال غنا و تنگدستی و رعایت عدالت با دوست و دشمن سفارش می کنم.»

3- ابو مالک می گوید:

«قلت لعلي بن الحسين عليه السلام اخبرني بجميع شرايع الدين. قال: قول الحق، والحكم بالعدل، والوفاء بالعهد، هذه جميع شرايع الدين (12)؛ به امام سجاد علیه السلام گفتم: مرا از مجموعه آئین های دین آگاه کن. امام فرمود: سخن حق و دآوری طبق عدالت و وفای به عهد. این ها همه آئین های دین است.»

تحقق عدالت به دست مهدی علیه السلام

لازمه تحقق عدالت اجتماعی، از بین رفتن ناهنجاری ها و مفساد اجتماعی است. حضرت مهدی علیه السلام در حکومت جهانی خود با این مفساد مبارزه کرده و معضلات و مشکلات جامعه را برطرف می کند. در ذیل به چند روایت که بیانگر مفساد و بی عدالتی در دوران غیبت است اشاره می شود:

1- پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «و ذلك عندما تصير الدنيا هرجا و مرجا، و يغار بعضهم على بعض، فلا الكبير يرحم الصغير، و لا القوي يرحم الضعيف، فحينئذ ياذن الله له بالخروج (13)؛

و آن (قیام قائم علیه السلام) در هنگامی است که دنیا دچار آشفتگی می گردد و مردمان به یکدیگر می تازند، نه بزرگسال به خردسال رحم می کند، و نه قدرتمند به ناتوان، در این هنگام خداوند به او (امام غایب) اجازه خروج می دهد.»

2- امام صادق علیه السلام درباره دوران غیبت امام عصر می فرماید: «و رایت الربا ظاهرا لا يعير (14)؛ می بینی که ربا آشکار است و سرزنش نمی شود.»

3- همچنین آن حضرت درباره این دوران فرمود: «و رایت الولاية قبالة لمن زاد (15)؛ می نگری که ولایت (مسؤولیت و پست ها) در دست کسانی است که رشوه بیشتری می دهند.»

در نگرش به مجموعه این احادیث و احادیث دیگری که در تبیین و ترسیم دوران پیش از ظهور رسیده است، به این نکته پی می بریم که بزرگترین بحران در حیات انسانی پیش از ظهور، نبود عدالت اجتماعی است.

حضرت مهدی علیه السلام در دوران حکومت جهانی خویش با کلیه معضلات اجتماعی که دامنگیر جامعه جهانی است، مبارزه کرده و جهان را از لوث آن ها پاک می نماید، و جامعه ایده آل اسلامی را بر مبنای فرهنگ ناب محمدی صلی الله علیه و آله تشکیل می دهد. در ذیل به چند روایت که بیانگر عملکرد حضرت مهدی علیه

السلام در دوران ظهور و ویژگی های این زمان است اشاره می شود:

- 1- امام صادق علیه السلام درباره دوران ظهور می فرماید: «و یحسن حال عامة العباد، و یجمع الله الكلمة، و یؤلف بین قلوب مختلفة، و لا یعصى الله (عز و جل) فی ارضه، و یقام حدود الله فی خلقه، و یرد الله الحق الی اهله (16)؛ حال عموم مردم را بهبود بخشد، و خداوند وحدت کلمه پدید آورد، و بین قلوب های پراکنده الفت ایجاد کند، و خداوند در زمین معصیت نشود، و حدود الهی میان مردم اجرا شود و خداوند حق را به اهلش باز گرداند.»
- 2- همچنین آن حضرت فرمود: «اعلموا ان الله یحیی الارض بعد موتها... ای یحییها الله بعدل القائم عند ظهوره بعد موتها بجور ائمة الضلال (17)؛ (خداوند در قرآن می فرماید:) «بدانید که خداوند زمین را پس از مردنش زنده می گرداند» یعنی خداوند زمین را با عدل قائم در رستاخیز ظهور او زنده می گرداند، پس از آنکه از ستم فرمانروایان ضلالت مرده باشد.»
- 3- امام صادق علیه السلام فرمود: «اذا قام القائم حکم بالعدل و ارتفع الجور فی ایامه و امنت به السبل (18)؛ هنگامی که قائم قیام کند، بر اساس عدالت حکم می کند و ظلم و جور در دوران او برچیده می شود و راه ها در پرتو وجودش امن می گردد.»
- 4- امام باقر علیه السلام درباره عملکرد حضرت مهدی علیه السلام در دوران ظهور فرمود: «و یوسع الطريق الاعظم فیصیر ستین ذراعا و یهدم کل مسجد علی الطريق و یسد کل کوة الی الطريق و کل جناح و کنیف و میزاب الی الطريق (19)؛ جاده بزرگ و اصلی را توسعه می دهد تا به 60 ذراع برسد و تمام مساجدی را که در مسیر قرار دارند خراب می کند و تمام دریچه هایی که به راه ها گشوده می شود می بندد و بالکن ها و فاضلاب ها و ناودان هایی که در راه (عبور مردم) باز می شود می بندد.»
- 5- امام باقر علیه السلام می فرماید: «اذا قام قائم اهل البيت قسم بالسوية و عدل فی الرعية (20)؛ هنگامی که قیام کننده اهل بیت علیهم السلام قیام کند، به صورت مساوی تقسیم می کند و در میان رعیت به عدالت رفتار می کند.»
- 6- در دعای ندبه می خوانیم: «متی ترینا و نریک و قد نشرت لواء النصر تری... و قد ملات الارض عدلا و اذقت اعدائک هوانا و عقابا؛ کی ما را می بینی و ما هم تو را ببینیم در حالی که پرچم پیروزی را بپا داری... و زمین را با عدل پر کرده باشی و به دشمنانت خواری و عذاب را چشانده باشی.»

پی نوشت ها:

- (1) اکمال الدین و اتمام النعمة، ج 2، ص 428؛ بحار الانوار، ج 51، ص 13.
- (2) بحار الانوار، ج 52، ص 338؛ ارشاد، ص 334.
- (3) اکمال الدین و اتمام النعمة، ج 1، ص 318.
- (4) غیبت نعمانی، ص 159؛ اثبات الهداة، ج 3، ص 544؛ بحار الانوار، ج 52، ص 362.
- (5) کمال الدین، ص 372؛ بحار الانوار، ج 52، ص 321.
- (6) مائده / 11.
- (7) انعام / 153.

(8) النحل / 92.

(9) مائده / 8.

(10) الحديد / 25.

(11) التهذيب، ج 6، ص 227، ح 547؛ دعائم الاسلام، ج 2، ص 443، ح 1543.

(12) تفسير نور الثقلين، ج 3، ص 79.

(13) بحارالانوار، ج 52، ص 380.

(14) منتخب الاثر، ص 429.

(15) بحارالانوار، ج 52، ص 257.

(16) اكمال الدين و اتمام النعمة، ج 2، ص 646.

(17) غيبت نعماني، ص 25.

(18) بحارالانوار، ج 13، ص 180، (طبع قديم) .

(19) همان، ص 186.

(20) بحارالانوار، ج 52، ص 351، ح 103.

نشریه مبلغان، تیر 1381، شماره 30